BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 21 december 1994

betreffende een procedure op grond van artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (IV/34.252 — Philips-Osram)

(Slechts de teksten in de Duitse en de Nederlandse taal zijn authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(94/986/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag [1], laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Spanje en Portugal, inzonderheid op de artikelen 2, 6 en 8,

Gezien het verzoek om een negatieve verklaring en de aanmelding met het oog op ontheffing, overeenkomstig de artikelen 2 en 4 van Verordening nr. 17, van 3 maart 1992,

Gezien het door partijen op 15 februari 1994 ingediende verzoek om het verzoek en de aanmelding ook artikel 53 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte te doen bestrijken,

Gezien de overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 en artikel 3 van Protocol 21 van de EER-Overeenkomst gepubliceerde samenvatting van het verzoek en de aanmelding [2],

Na raadpleging van het Raadgevend Comité voor mededingingsregelen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE FEITEN

A. Inleiding

(1) Op 3 maart 1992 hebben Philips International BV en Osram GmbH, hierna „Osram" genoemd, bij de Commissie een intentieverklaring aangemeld, die gericht is op het tussen beide partijen sluiten van een overeenkomst tot oprichting van een gemeenschappelijke onderneming voor de produktie en verkoop van bepaalde loodglasbuizen (en componenten daarvan) voor gloeilampen en fluorescerende lampen. De op te richten onderneming omvat en versterkt de bestaande Europese activiteiten van de moederondernemingen op het gebied van loodglasbuizen en zal naar verwachting loodglasbuisprodukten leveren aan de moederondernemingen en aan onafhankelijke fabrikanten van lampen die over onvoldoende eigen capaciteit voor de produktie van loodglas beschikken.

(2) De gemeenschappelijke onderneming wordt gevestigd op de plaats waar thans de produktiebedrijven van Philips Lighting Holding BV gevestigd zijn, in Lommel (België). De drie aldaar geplaatste ovens worden volledig voor de produktie van loodglas voor lampen bestemd en er worden nieuwe produktielijnen geïnstalleerd. Tegelijkertijd worden de zich te Lommel bevindende huidige produktielijnen van Philips voor loodglas voor televisietoestellen en voor natriumkalkglasbuizen naar andere vestigingen van Philips overgebracht.

De fabriek in Lommel is uitgerust met de noodzakelijke installaties om de emissieproblemen die aan de produktie van loodglas verbonden zijn (lood-, stikstofoxyde- en antimoonemissies), te verminderen. Deze omvatten elektrostatische filters en ingewikkelde en dure apparatuur voor de selectieve conversie van gevaarlijke gascomponenten.

(3) Bovendien heeft Osram haar bestaande installaties in Berlijn gesloten, welke het einde van hun economisch leven hadden bereikt en niet waren uitgerust met de bovengenoemde apparatuur om de uitstoot van vervuilende stoffen te verminderen.

(4) De moederondernemingen hebben thans nog twee andere gemeenschappelijke ondernemingen op het gebied van verlichting. Een daarvan is EMGO, eveneens te Lommel gevestigd, die peren voor gloeilampen produceert; de tweede, in Argentinië, produceert glas. Opgemerkt zij dat EMGO reeds 25 jaar in bedrijf is.

B. Partijen

(5) *Philips Lighting Holding BV* is de holdingmaatschappij van de Philips Lighting-divisie binnen het Philipsconcern, hierna „Philips" genoemd.

[1] PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.
[2] PB nr. C 22 van 26. 1. 1994, blz. 4 en PB nr. C 267 van 24. 9. 1994, blz. 3.

Philips Electronic NV, de uiteindelijke moederonderneming van het Philipsconcern, is een van de grootste elektronicaondernemingen ter wereld. De activiteiten ervan omvatten verlichting, consumentenelektronica, elektronische componenten, communicatiesystemen, halfgeleiders, produkten voor persoonlijke verzorging, medische apparatuur en kleine huishoudelijke apparaten. De totale omzet van Philips Electronic NV bedroeg in 1991 57 miljard Hfl., waarvan 7,4 miljard Hfl. aan produkten op het gebied van verlichting is toe te schrijven.

In alle Lid-Staten van de Gemeenschap heeft Philips dochterondernemingen die betrokken zijn bij de produktie en/of verkoop van verlichtingsprodukten.

Wat loodglasprodukten betreft, vervaardigt Philips momenteel in vijf, over de hele wereld verspreide fabrieken loodglasbuisprodukten voor lampen. Lommel, het enige produktiebedrijf dat overgaat naar de gemeenschappelijke onderneming, is het enige in Europa gevestigde bedrijf en met afstand het grootste produktiecentrum van Philips voor loodglas. Volgens Philips worden de produktiebedrijven buiten Europa (in de Verenigde Staten, Colombia, India en Pakistan) om redenen van produktiecapaciteit volledig voor de plaatselijke produktie van lampen ingezet.

(6) *Osram* is een volledige dochteronderneming van het conglomeraat Siemens AG. Osram is actief op het gebied van ontwikkeling, produktie en verkoop van lampen en van componenten en materialen daarvoor. In 1990/1991 bedroeg de omzet van het Osramconcern wereldwijd 2 971 miljoen DM.

In februari 1993 kocht Osram van de Amerikaanse onderneming GTE de verlichtingstak „GTE Sylvania International", die de nieuwe naam „Osram Sylvania Inc." kreeg. De overeenkomst had geen betrekking op de activiteiten van Sylvania in Europa die nu worden voortgezet in een afzonderlijke onderneming, EDIL.

Osram GmbH heeft al haar produktiebedrijven voor loodglasbuizen in Berlijn gesloten. Bovendien heeft zij in mei 1994 haar aandelen in die Britse onderneming „GB Glass Lighting" verkocht, voorheen een gemeenschappelijke onderneming met „GE-Thorn Lighting", die loodglasbuizen en gloeilampen produceert.

C. De markt

Produktmarkt

(7) De produktmarkt van de gemeenschappelijke onderneming is die van de vrije markt voor de vervaardiging en verkoop van loodglas voor gloeilampen en fluorescerende lampen, dat wil zeggen de markt waar fabrikanten van lampen zonder ondernemingseigen produktiebedrijf/-installatie voor loodglas hun voorraden loodglas betrekken. Loodglas is een voor de vervaardiging van lampen gebruikt halffabrikaat. Gemiddeld vertegenwoordigt het slechts 2 % van de verkoopprijs van een fluorescerende lamp en 3 % van de verkoopprijs van een gloeilamp. Loodglas kan voor andere doeleinden worden gebruikt, en het lijkt technisch mogelijk, althans in zekere mate, dat de produktiebedrijven/-installaties voor loodglas voor kathodestraalbuizen van televisietoestellen worden ingezet voor de produktie van loodglas voor lampen. Dit lijkt echter oneconomisch, gezien met name de omvang van de benodigde produktie.

Geografische markt

(8) Bij de bepaling van de relevante geografische markt moeten de volgende feiten [1] in aanmerking worden genomen:

— Loodglas kan goedkoop en gemakkelijk vervoerd worden, de waarde/volumeverhouding ervan is verhoudingsgewijs hoog en het aandeel van de transportkosten bedraagt gemiddeld niet meer dan 2 tot 3 % van de totale kostprijs van loodglas. Anders dan bij sommige andere soorten glas loopt de kwaliteit van loodglas na verloop van tijd niet terug, zodat het kan worden opgeslagen.

— Aan de vraagzijde impliceren de kenmerken van het produkt dat de lampenproducenten in staat zijn profijt te trekken van bepaalde omstandigheden op de wereldmarkt, zodat de continuïteit van de voorziening van minder belang is dan anders het geval zou zijn, en dat prijsverhogingen en wisselkoersschommelingen factoren van groot belang zijn. Bovendien houden de meeste lampenproducenten grote buffervoorraden aan, vanwege de betrekkelijk lage investeringen die daarvoor nodig zijn, en om doelmatigheidsredenen bij het vervoer.

— Aan de aanbodzijde leveren zowel Philips (vanuit Lommel) als Osram (vanuit Berlijn, tot de sluiting in september 1992) loodglas aan derden in de EER (en daarbuiten voornamelijk in Noord-Afrika en Azië). Dit geldt ook voor GB Glass (Verenigd Koninkrijk), Telux Spezialglas (Duitsland) en voor GE (Verenigde Staten van Amerika). Laatstgenoemde levert loodglas aan de eigen fabrieken en aan derden in de EER vanuit de Verenigde Staten van Amerika en Hongarije (Tungsram). Ten slotte leveren Slovenské Zadovy Technickeho Skla (Slowakije) en Toshiba (Japan) ook loodglas in de EER. Bovendien levert Osram momenteel grote hoeveelheden loodglas in de EER via haar dochteronderneming Osram Sylvania in de Verenigde Staten van Amerika (voornamelijk aan voormalige klanten van GTE Sylvania, en met name aan [. . .] [2]). Import in de vrije markt in de

[1] Voor nadere gegevens over het navolgende, zie de overwegingen 9 en 10.

[2] Vierkante haakjes duiden op zakengeheimen die overeenkomstig artikel 21, lid 2, van Verordening nr. 17 zijn weggelaten.

EER voorziet in 28 % [1] van de behoeften van onafhankelijke lampenproducenten (import van Osram Sylvania niet meegerekend [2]).

De Europese lampenfabrikanten die geen eigen produktiebedrijven/-installaties voor loodglas hebben, betrekken hun loodglas niet alleen van bestaande aanbieders in de EER (Philips, Telux en/of GB Glass), maar in toenemende mate ook van aanbieders in de Verenigde Staten van Amerika (met name van GE en zelfs van Osram Sylvania) en van aanbieders in Centraal en Oost-Europa (zoals Slovenské Zadovy Technickeho Skla).

De conclusie is dat, aangezien er geen aanmerkelijke belemmeringen bestaan voor de handel in loodglas en de transportkosten erg laag zijn, de relevante markt ten minste de Gemeenschap en de EER bestrijkt. De vraag of de relevante geografische markt in feite de wereldmarkt is, kan onbeantwoord blijven, omdat aan de conclusies van de beoordeling niets wordt afgedaan, zelfs als de beperktste geografische markt (met name de EER) in aanmerking wordt genomen.

Marktstructuur

(9) De wereldproduktie van loodglas in 1990 bedroeg ongeveer 100 000 ton, en is sindsdien stabiel gebleven. De Europese produktie bedraagt ongeveer 30 000 ton, met een waarde van ongeveer 33 miljoen ecu tegen de huidige marktprijzen. Philips produceerde [...] ton in Lommel en Osram [...] ton in Berlijn. In dit opzicht namen Philips en Osram ongeveer 66 % van de Europese produktie van loodglas voor hun rekening. De overige belangrijke producenten in Europa zijn: Tungsram in Hongarije, onderdeel van het GE-concern [3] ([...] ton in 1993), GB Glass in het Verenigd Koninkrijk ([...] ton in 1993), Telux Spezialglas GmbH in Duitsland ([...] ton in 1991) en Slovenské Zadovy Technickeho Skla. Alle hier genoemde producenten beschikken over reserve-produktiecapaciteit.

(10) Afgezien van GB Glass, Telux en Slovenské Zadovy Technickeho Skla, zijn producenten van loodglas ook belangrijke producenten van lampen (dit is het geval met Philips, Osram en GE/Tungsram). In dit verband produceren de lampenfabrikanten loodglas voornamelijk om in hun eigen behoeften te voorzien. Aangezien de loodglasovens doorgaans echter 24 uur per dag in bedrijf zijn en slechts stilgelegd worden voor groot onderhoud, zijn overschotten in de praktijk vrijwel onvermijdelijk. Deze overschotten en de produktie van loodglasproducenten die geen lampen produceren, worden op de vrije markt verkocht aan kleine en middelgrote fabrikanten van normale of gespecialiseerde lampen [4] die niet zelf loodglas produceren.

De omvang van de vrije markt wordt geschat op ongeveer 4 500 ton per jaar in de EER. Aanbieders op deze markt zijn, in volgorde van belangrijkheid, Philips, met een verkoop van ongeveer [...] ton per jaar aan derden in de EER [5], GB Glass, met een verkoop van [...] ton aan derden in 1993 (en nog eens [...] ton aan GE), GE/Tungsram, met [...] ton in 1993, Telux Spezialglas GmbH, met [...] ton per jaar sinds 1991, en Slovenské Zadovy Technickeho Skla (Slowakije), met [...] ton in 1992. Vóór 1993 was ook Sylvania in de Verenigde Staten van Amerika een onafhankelijke aanbieder van loodglas in Europa, met een verkoop van ruim 1 000 ton per jaar. Wat de fabrieken van Osram in Berlijn vóór 1992 betreft, werd gemiddeld [...] ton per jaar aan derden verkocht. Slechts een gering deel daarvan, minder dan [...] ton, werd werkelijk aan afnemers in de EER verkocht [6]. Aan deze producenten [7] kunnen als toekomstige aanbieders de ondernemingen Krosno [8] (Polen) en Tesla (Tsjechië) worden toegevoegd.

(11) Het gebruik van loodglas is de oorzaak van ernstige milieuproblemen die thans worden opgelost door het plaatsen van dure filters en andere uitrustingen. Ten gevolge van de steeds strengere milieuwetgeving neemt echter de druk toe om nieuwe soorten loodvrije vervangers van loodglas te ontwikkelen. In dit verband is een van de redenen voor de gemeenschappelijke onderneming het verrichten van onderzoek en ontwikkeling (O & O) op dit gebied. Verscheidene andere lamp- of glasfabrikanten zijn eveneens op dat gebied werkzaam. Hiertoe behoren op zijn minst GE (Verenigde Staten van Amerika), Corning Glass (Verenigde Staten van Amerika), Owens Illinois (Verenigde Staten van Amerika), Schott (Verenigde Staten van Amerika), Asahi Glass Co. (Japan) en Nippon Electric Glass (Japan).

[1] Dit cijfer is verkregen door de in overweging 10 gegeven verkochte hoeveelheden op te tellen, overeenkomend met GE/Tungsram en Slovenské Zadovy Technickeho Skla.

[2] De maximale produktiecapaciteit van Osram Sylvania bedraagt [...] ton, waarvan [...] ton bestemd is voor eigen gebruik. [...] ton wordt verkocht aan derden, en het resterend gedeelte, ongeveer [...] ton, wordt in reserve gehouden. Import voor derden in de EER bedroeg in 1993 ongeveer [...] ton.

[3] GE produceert in de Verenigde Staten nog eens [...] ton en beschikt daarnaast nog over [...] ton reserve-produktiecapaciteit.

[4] De belangrijkste daarvan die de Commissie heeft geïdentificeerd, zijn EDIL (Zwitserland), Lindner (Duitsland), Lumalampan (Zweden), File (Italië), Imperia (Italië), Falma (Zwitserland), Alba (Duitsland), Guy Daric (Frankrijk), Portalux (Duitsland) en VCH (Verenigd Koninkrijk). Hun loodglasbehoeften variëren van iets meer dan 1 000 ton tot enkele tientallen tonnen.

[5] En iets meer dan [...] ton per jaar aan klanten buiten de EER.

[6] Het grootste gedeelte werd verkocht in Algerije en in Turkije.

[7] De Commissie heeft ook aanwijzingen gevonden van zeer geringe hoeveelheden loodglas afkomstig van Toshiba in Japan.

[8] Volgens de partijen levert Krosno reeds in de EER. De Commissie heeft hiervan echter geen bevestiging gevonden.

(12) Zoals hierboven vermeld is loodglas een halffabrikaat voor de produktie van lampen. De markt voor gewone gloeilampen en fluorescerende lampen is een rijpe markt. Nieuwe, compacte fluorescerende en halogeenlampen zijn op de markt geïntroduceerd als vervangers van de traditionele lampen. Voorts neemt de invoer van goedkope gloeilampen uit Hongarije, Slowakije, China, India en enkele andere landen toe (in veel gevallen worden deze lampen door grote detailhandelsketens onder eigen merknaam verkocht). Bijgevolg is het onwaarschijnlijk dat de eigen vraag van de partijen naar loodglas de komende jaren wezenlijk zal toenemen. Bovendien is de vraag van derden, met name de Europese lampenfabrikanten, naar loodglas de afgelopen jaren niet toegenomen, zodat het onwaarschijnlijk wordt geacht dat bij de voorziening een tekort zal ontstaan waarvan derden schade zouden kunnen ondervinden.

D. De aangemelde intentieverklaring

(13) Partijen hebben een intentieverklaring aangemeld, waarin de leidende beginselen voor hun relatie en voor het bestuur van de gemeenschappelijke onderneming vervat zijn. Deze beginselen zijn bindend en zullen onmiddellijk na goedkeuring van de aangemelde gemeenschappelijke onderneming door de Commissie toepassing vinden. Het standpunt dat de Commissie inneemt is echter beperkt tot de voorgenomen gemeenschappelijke onderneming zoals deze bij haar is aangemeld.

(14) De belangrijkste bepalingen van de intentieverklaring zijn:

— De gemeenschappelijke onderneming wordt opgericht voor een periode van vooralsnog dertig jaar, welke voor een onbepaalde tijd zal worden verlengd, tenzij een der partijen de overeenkomst met inachtneming van een termijn van vijf jaar schriftelijk opzegt.

— De deelneming en de zeggenschap met betrekking tot de gemeenschappelijke onderneming worden gelijkelijk verdeeld over de aandeelhouders; voor belangrijke besluiten is eenparigheid van stemmen vereist.

— De Raad van bestuur van de gemeenschappelijke onderneming bestaat uit vier leden; elke moederonderneming wijst twee leden aan. Het dagelijkse bestuur van de onderneming wordt in handen gelegd van een directie van twee leden die door partijen benoemd worden.

— Philips en Osram betrekken ten minste 80 % van hun loodglasbehoefte in geheel Europa van de gemeenschappelijke onderneming. De overige produktie van de gemeenschappelijke onderneming kan worden gekocht door derden in Europa en daarbuiten.

— Ingeval van een tekort aan capaciteit en aanbod geeft de onderneming de moederondernemingen voorrang bij de levering van loodglas, naar rata van hun afname. In dit verband hebben partijen opgemerkt dat de structurele overcapaciteit van de gemeenschappelijke onderneming 4 000 ton groter zal zijn dan de huidige overcapaciteit van Philips en Osram te zamen.

— De produkten van de gemeenschappelijke onderneming worden aan partijen verkocht tegen factuurprijzen die, inclusief de transportkosten van het bedrijf in Lommel naar de verschillende lampenfabrieken van partijen in Europa, gelijk zijn.

— Beide moederondernemingen verbinden zich ertoe in Europa niet met de gemeenschappelijke onderneming te concurreren op het gebied van de produktie en de verkoop van met loodglas concurrerende produkten.

— De gemeenschappelijke onderneming zal bestaande technologie van Philips gebruiken. Als tegenprestatie betaalt de gemeenschappelijke onderneming aan Philips een bepaalde royalty op basis van de met loodglas behaalde nettoomzet.

E. Opmerkingen van derden

(15) Naar aanleiding van de beide bekendmakingen overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 over de toepassing van, respectievelijk, artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst zijn geen opmerkingen van derden ontvangen.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

A. Artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst

1. *De gemeenschappelijke onderneming*

(16) De gemeenschappelijke onderneming valt onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst. Osram GmbH heeft de financiële, technische en onderzoekcapaciteiten om een nieuwe installatie/nieuw bedrijf op te zetten om loodglas in de EER te produceren. In dit opzicht schakelt de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming ten minste potentiële concurrentie van Osram GmbH als onafhankelijke producent van loodglas uit. Als resultaat zien lampenproducenten, met name die welke niet zelf loodglas produceren, hun vrijheid van keuze tussen verschillende aanbieders van loodglas met concurrerende prijzen afnemen. Deze beperkende gevolgen zijn met name van belang omdat er slechts een gering aantal producenten van loodglas in de EER zijn, en partijen op de markt van loodglas over een groot marktaandeel beschikken.

(17) De Commissie heeft onderzocht of de gemeenschappelijke onderneming partijen de mogelijkheid zou bieden om levering van loodglas aan onafhankelijke producenten te verhinderen. De conclusie van de Commissie luidt dat dit niet het geval is, met name gelet op de algemene situatie van overcapaciteit, niet alleen in de EER maar ook in andere gebieden als de Verenigde Staten van Amerika, de kenmerken van het produkt waardoor vervoer eenvoudig is, het geringe belang van de transport-

kosten en de aanwezigheid van diverse andere potentiële en feitelijke aanbieders, zowel binnen als buiten de EER.

(18) De gemeenschappelijke onderneming zal ook enige beperkte neveneffecten hebben op de lampenmarkt, waar partijen veruit de belangrijkste Europese aanbieders van lampen zijn, over twee derde van de markt beschikken en in alle segmenten rechtstreeks concurreren. De gemeenschappelijke onderneming leidt tot een beperkte standaardisatie van de produktiekosten. Partijen zullen identieke kosten per eenheid hebben voor loodglascomponenten, die 2 tot 3 % van de kosten van een (gloei- en fluorescerende) lamp uitmaken. Bovendien produceren partijen reeds gezamenlijk peren voor gloeilampen (die ongeveer 7,5—8 % van de kosten van een gloeilamp uitmaken). Deze standaardisatie van kosten wordt nog enigszins versterkt door het vrachtpoolsysteem, waarbij partijen de totale transportkosten per kilo (die ongeveer 2 % van de kostprijs van loodglas uitmaken [1]) gelijkelijk delen. Door het zeer geringe aandeel van loodglas in de produktiekosten van lampen wordt deze standaardisatie echter niet beschouwd als een beperking van de mededinging. Deze opvatting wordt nog gesteund door het ontbreken van aanwijzingen dat de gemeenschappelijke onderneming een aanmerkelijke invloed zou hebben op de mededingingsvoorwaarden op de markt van lampen, waar partijen rechtstreeks elkaar blijven concurreren. Er zijn evenmin aanwijzingen dat de mededinging op de markt van lampen zal afnemen, gelet op de toenemende druk in de EER van lampen die van buiten de EER zijn ingevoerd, en met name op de directe aanwezigheid in de EER van GE — waartoe Tungsram en Thorn behoren —, die als grootste producent ter wereld ongeveer 20 % van de EER-markt in handen heeft, van EDIL (voorheen „Sylvania Europe", nu een onafhankelijke onderneming die in de EER een aanzienlijk marktaandeel — ongeveer 10 % — heeft verworven), en van een groot aantal kleine en middelgrote producenten.

2. *Contractuele bepalingen*

(19) De intentieverklaring bevat een aantal bepalingen die de mededinging eveneens beperken:

a) het non-concurrentiebeding, dat voor de gehele looptijd van de overeenkomst van toepassing is;

b) de verplichting voor de moedermaatschappijen om het grootste deel van hun loodglasbehoefte in Europa van de gemeenschappelijke onderneming af te nemen;

c) de voorrang die aan de moedermaatschappijen moet worden gegeven (naar rata van hun respectieve afname) in geval van tekorten in capaciteit en aanbod.

[1] Het vrachtpoolsysteem resulteert in feite in een gering kostennadeel voor Philips en een gering kostenvoordeel voor Osram in termen van % tonnage/prijs.

(20) Alle in overweging 19 genoemde beperkingen zijn accessoir aan de oprichting en de succesvolle operatie van de gemeenschappelijke onderneming. In dit verband worden zij beschouwd als onlosmakelijk onderdeel van de gemeenschappelijke onderneming en worden zij derhalve niet afzonderlijk van de gemeenschappelijke onderneming zelf beoordeeld in het licht van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst.

— Het non-concurrentiebeding vormt de weerslag van de duurzame verbintenis van elke moedermaatschappij jegens de andere en de gemeenschappelijke onderneming. Bovendien is het beperkt tot activiteiten in Europa. Zo verhindert bij voorbeeld niets dat Osram Sylvania Inc. in de EER aan bestaande of nieuwe klanten verkoopt, en doet zij dit ook daadwerkelijk.

— De verplichting voor de moedermaatschappijen om het grootste deel van hun loodglasbehoefte in Europa af te nemen van de gemeenschappelijke onderneming, garandeert een effectieve en economische produktieomvang, hetgeen met name van belang is omdat de ovens 24 uur per dag loodglas produceren. Dit gebruik van de produktiecapaciteit zal zorgen voor zekerheid over de kosten, die kwaliteit en de continuïteit van loodglasleveringen aan de moedermaatschappijen en andere afnemers. Bovendien zal een verhoogd gebruik van de produktiecapaciteit ertoe bijdragen om de produktiekosten van loodglas per eenheid te verlagen, een verbintenis die in het belang van de moedermaatschappijen is die daardoor loodglas tegen kostprijs zullen ontvangen.

— Wat de voorrang voor de moedermaatschappijen betreft, kan worden aanvaard dat deze accessoir is aan de gemeenschappelijke onderneming, omdat de gemeenschappelijke onderneming wordt opgericht als de eigen produktie-eenheid in de EER van de beide moedermaatschappijen, die hierin geld investeren, ook al kan van deze voorrang een potentieel mededingingsbeperkend effect uitgaan indien de huidige situatie van overcapaciteit op de markt van loodglas in de EER in een situatie van schaarste zou omslaan. Elke eigen produktie-eenheid geeft voorrang aan de vraag van de lampenproducent waartoe deze eenheid behoort, en verkoopt op de vrije markt slechts de produktie die niet door de moedermaatschappij wordt verbruikt. Opgemerkt is reeds dat deze overtollige capaciteit onvermijdelijk is omdat ovens doorgaans 24 uur per dag in gebruik zijn en een hogere bezettingsgraad van de capaciteit leidt tot lagere produktiekosten. In dit verband zal de capaciteit van die nieuwe eenheid groter zijn dan de gecombineerde capaciteit waarover de moedermaatschappijen voorheen in de EER beschikten, en Philips en Osram hebben verklaard dat zij in een zo groot mogelijke afzet van loodglas door de gemeenschappelijke

onderneming aan derden geïnteresseerd blijven. Bovendien hebben zij opgemerkt dat de gemeenschappelijke onderneming in geval van nood (bij voorbeeld wanneer de oven uitvalt) zowel de verkoopovereenkomsten met de moedermaatschappijen als die met derden gestand zal doen, naar rata van hun aan de noodsituatie voorafgaande afname.

(21) Accessoire bepalingen worden doorgaans voor een beperkte periode aanvaard. In dit geval worden deze bepalingen echter als accessoir aanvaard voor de gehele duur van de bij deze beschikking voor de gemeenschappelijke onderneming verleende ontheffing.

B. Gevolgen voor de handel tussen Lid-Staten en tussen Lid-Staten en EVA-Staten

(22) De gemeenschappelijke onderneming zal aanmerkelijke gevolgen hebben voor de handel in loodglas tussen Lid-Staten en en tussen Lid-Staten en EVA-Staten, omdat zij de gemeenschappelijke vervaardiging van een produkt betreft dat overal in de EER zal worden verkocht en dat uiterst belangrijk is, als intermediaire „input", voor onafhankelijke lampenproducenten.

C. Conclusie met betrekking tot artikel 85, lid 1, van het Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst

(23) De slotsom luidt dat de gemeenschappelijke onderneming onder artikel 85, lid 1, van het Verdrag en onder artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst valt. De beperkende gevolgen voor de mededinging en voor de handel tussen Lid-Staten en tussen Lid-Staten en EVA-Staten worden beschouwd als aanmerkelijk, gelet op met name de sterke positie van de moedermaatschappijen op de relevante markt.

D. Artikel 85, lid 3, van het Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst

(24) Voor zover de aangemelde intentieverklaring onder artikel 85, lid 1, van het Verdrag en onder artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst valt, voldoet deze aan de voorwaarden voor ontheffing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst.

Verbetering van de produktie of distributie

(25) De gemeenschappelijke onderneming betekent rationalisatie van de produktie, omdat Osram hierdoor haar verouderde installaties in Berlijn kan sluiten en Philips een deel van de niet-loodglasproduktie van Lommel naar andere glasfabrieken binnen het Philips-concern kan overbrengen. De gemeenschappelijke onderneming biedt een grotere flexibiliteit ten aanzien van hoeveelheden en typen produkt [1], een lager uitvalrisico en een aanzienlijk grotere produktiecapaciteit dan de gecombineerde capaciteit van de installaties voor loodglas van de moedermaatschappijen in de EER voorafgaand aan de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming. De gemeenschappelijke onderneming zal resulteren in een lager totaal energieverbruik en een beter vooruitzicht voor programma's voor energiebesparing en voor vermindering van de uitstoot van afvalstoffen.

Bovendien zullen de partijen hun O & O-activiteiten in de laboratoria van Philips concentreren, hetgeen tot besparingen en schaalvoordelen zal leiden en tot een bundeling van de inspanning om de gemeenschappelijke uitdaging van de ontwikkeling van loodvrije produkten op passende wijze het hoofd te bieden.

(26) Partijen hebben gegevens verstrekt volgens welke een jaarlijkse besparing op loodglas van [. . .] miljoen Hfl. ([. . .] miljoen ecu) voor Philips en van [. . .] miljoen DM ([. . .] miljoen ecu) voor Osram, met een winst van[. . .] DM ([. . .] miljoen ecu) voor Osram voor O & O, bereikt zal worden. Deze besparingen zijn met name te danken aan het uitgebreidere produktengamma, de rationalisatie, de lagere vaste kosten, het flexibele gebruik van de oven, lagere energie- en milieukosten en de gedeelde O & O inzake substitueerbare produkten voor loodglas. Het relatieve belang van deze cijfers wordt eerst ten volle duidelijk wanneer in aanmerking wordt genomen dat de marktprijs van loodglas ongeveer 2,50 Hfl. (1,16 ecu) per kilo bedraagt; de besparingen komen dus overeen met bijna 1 800 ton loodglas per jaar tegen marktprijzen, ofwel met ongeveer 10 % van de totale jaarproduktie van partijen vóór de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming en met ongeveer 7 % van de maximale produktiecapaciteit van de gemeenschappelijke onderneming zelf (26 000 ton per jaar). Deze hoeveelheid is bij voorbeeld veel groter dan jaarlijkse loodglasbehoefte van de grootste onafhankelijke lampenproducent in de EER.

Eindgebruikers

(27) Het gebruik van schonere installaties zal leiden tot minder luchtvervuiling en derhalve rechtstreeks of onrechtstreeks voordelen voor de eindgebruiker opleveren door de geringere negatieve externe effecten. Dit positieve effect zal nog aanzienlijk versterkt worden indien de O & O op dit gebied loodvrije materialen oplevert.

Bovendien zullen die kostenvoordelen die het gevolg zijn van de genoemde verbeteringen, aan de consument worden doorgegeven: de prijzen van lampen, die reeds een voortdurende daling te zien hebben gegeven door met name de ontwikkeling

[1] In dit verband zal de gemeenschappelijke onderneming worden uitgerust met drie ovens en zeven produktielijnen, terwijl Philips momenteel beschikt over één oven en vier produktielijnen voor loodglas voor lampen in Lommel en Osram over één oven en twee produktielijnen in Berlijn beschikte.

van modernere lampen en concurrentie uit de Centraal- en Oosteuropese landen, zullen verder onder druk komen te staan.

Onmisbaarheid van de beperkingen

(28) De gemeenschappelijke onderneming is onmisbaar voor het verwezenlijken van de rationalisatie, de flexibiliteit, de energie- en kostenbesparingen, de bundeling van O & O-inspanningen en de geringere uitstoot, welke verbeteringen het gevolg zijn van de intentieverklaring.

Als andere mogelijkheid voor de gemeenschappelijke onderneming zou Osram een nieuwe installatie hebben kunnen opzetten. Dit zou echter tot een onevenredig hoge en riskante investering hebben geleid; wat de tijd betreft die nodig zou zijn geweest om die nieuwe installatie operationeel te doen zijn en wat het geld betreft dat nodig zou zijn geweest niet alleen om de fabriek zelf op te zetten, maar ook om de nodige apparatuur te installeren om met milieubeschermingsvereisten in overeenstemming te zijn: in dit opzicht kan Philips' huidige installatie veel sneller worden aangepast en de milieubeschermingsuitrusting is reeds geïnstalleerd.

Nog een andere mogelijkheid voor Osram zou erin kunnen hebben bestaan een leveringsovereenkomst met Philips (en mogelijk met andere aanbieders) te sluiten. Osram heeft echter uitdrukkelijk verklaard niet geïnteresseerd te zijn in een dergelijke regeling, omdat deze haar in een zeer afhankelijke positie zou brengen. Voor Philips zou een dergelijke regeling wellicht niet voldoende zekerheid bieden om zelf de onderhavige investering te doen. Dit geldt te meer omdat de markt beperkt van omvang en rijp van karakter is. De verbeteringen waar de gemeenschappelijke onderneming toe leidt, zouden derhalve mogelijk niet worden verwezenlijkt. Een dergelijke mogelijkheid zou zeer waarschijnlijk ertoe leiden dat een kleinere hoeveelheid loodglas beschikbaar zou zijn voor derden dan met de gemeenschappelijke onderneming het geval is, omdat de capaciteit van de gemeenschappelijke onderneming groter zal zijn dan de gecombineerde capaciteit van de moedermaatschappijen in de EER voorafgaand aan de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming.

Wat de mogelijkheid betreft dat Osram loodglas van Sylvania in de Verenigde Staten van Amerika zou krijgen, volstaat het op te merken dat de reservecapaciteit van Osram Sylvania in de Verenigde Staten van Amerika niet groot genoeg is om in de loodglasbehoefte van Osram in Europa te voorzien.

Geen uitschakeling van de mededinging

(29) Wat de verkrijgbaarheid van loodglas betreft, is het geen probleem voor lampenfabrikanten in Europa in het algemeen, en de onafhankelijke lampenfabrikanten zonder eigen loodglasproduktie in het bijzonder, om volgens hun eigen precieze aanwijzingen vervaardigde loodglascomponenten te bestellen, niet alleen bij reeds aanwezige alternatieve aanbieders in de Gemeenschap (zoals GB Glass en Telux Spezialglas), maar ook bij huidige en potentiële alternatieve aanbieders daarbuiten. Zoals reeds opgemerkt, zijn de eerstgenoemde Tungsram en GE, Slovenské Technickeho Skla, Toshiba en zelfs Osram Sylvania, die in de Gemeenschap mag verkopen, en de laatstgenoemde Krosno en Tesla. Al deze ondernemingen beschikken over een aanzienlijke reserve-produktiecapaciteit.

Bovendien hebben verscheidene van deze onafhankelijke lampenfabrikanten verklaard dat hun keuze van leverancier met betrekking tot loodglas voornamelijk afhankelijk is van de wisselkoersen van de betrokken valuta.

Om deze redenen, en gelet op de algemene situatie van overcapaciteit voor loodglas in zowel de Gemeenschap als in andere delen van de wereld en ten minste in de Verenigde Staten van Amerika, wordt geconcludeerd dat de gemeenschappelijke onderneming niet leidt tot een aanmerkelijke beperking van de continuïteit op lange termijn van de aanwezigheid van een aantal andere mogelijke leveringsbronnen voor derden, en met name voor de lampenfabrikanten die niet zelf loodglas produceren.

(30) Ten slotte, indien de gemeenschappelijke onderneming succesvol is wat de ontwikkeling van loodvrije substituten betreft, zorgt het feit dat een aantal andere lamp- of glasfabrikanten op dat gebied actief zijn of zelfs octrooien bezitten, ervoor dat er in de toekomst verscheidene andere mogelijke leveringsbronnen zullen zijn.

Conclusie

(31) De slotsom luidt daarom dat aan alle vier voorwaarden voor de verlening van een individuele ontheffing voor de gemeenschappelijke onderneming op grond van artikel 85, lid 3, van het Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst wordt voldaan.

C. Duur van de ontheffing

(32) Krachtens artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 (en krachtens Protocol 21 van de EER-Overeenkomst wat artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst betreft) wordt een beschikking in toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag voor een bepaalde termijn gegeven. Op grond van artikel 6 van die verordening kan de datum waarop deze beschikking in werking treedt, niet vroeger zijn dan die van de aanmelding. In dit geval dient de beschikking wat de gemeenschappelijke onderneming tussen Philips en Osram betreft, in werking te treden vanaf de datum waarop de aanmelding volledig was, dat wil zeggen vanaf 3 maart 1992, en tot 2 maart 2002 te duren. Dit stelt de Commissie in staat de zaak opnieuw te evalueren op een tijdstip waarop de voordelen waartoe de gemeenschappelijke onderneming naar verwachting zal leiden, voldoende tijd hebben gehad om zich te verwezenlijken,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst worden artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst voor de krachtens de bij de Commissie door Philips International BV en Osram GmbH aangemelde intentieverklaring voor de tussen Philips Lighting Holding BV en Osram GmbH op te richten gemeenschappelijke onderneming van 3 maart 1992 tot en met 2 maart 2002 buiten toepassing verklaard.

Artikel 2

Het op Philips Lighting Holding BV en Osram GmbH berustende non-concurrentiebeding, de verplichting om het grootste gedeelte van hun Europese loodglasbehoefte van de gemeenschappelijke onderneming af te nemen en de voorrang die aan die ondernemingen zal worden verleend, worden voor de duur van de in artikel 1 verleende ontheffing beschouwd als nevenrestricties bij de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot:

Philips Lighting Holding BV
p/a Philips International BV
Corporate Legal Department
Gebouw VO-1
Groenewoudseweg 1, Postbus 218
NL-5600 MD Eindhoven

Osram GmbH
Rechtsabteilung
Wittelsbacherplatz 2
D-80333 München 2

Gedaan te Brussel, 21 december 1994.

Voor de Commissie
Karel VAN MIERT
Lid van de Commissie